

Etický kódex
Asociácia pre mládež, vedu a techniku
AMAVET

Asociácia pre mládež, vedu a techniku (ďalej AMAVET) mladým ľuďom umožňuje rozvíjať prirodzeným spôsobom ich schopnosti, talent a vďaka tomu viesť plnohodnotný život v dospelosti.

Preambula

My, členovia, dobrovoľníci, spolupracovníci a účastníci podujatí AMAVET-u pri napĺňaní poslania organizácie, konáme podľa zásad uvedených v tomto etickom kódexe a verejne sa zaväzujeme k jeho dodržiavaniu.

Etický kódex je v súlade s poslaním, víziou a stratégiou organizácie. Predstavuje etické princípy a normy správania, ktoré v AMAVET-e zdieľame a dodržiavame. Vnímame ho ako osobný záväzok a garanciu kvality smerom k verejnosti i k sebe navzájom.

Čl. 1
Pôsobnosť Etického kódexu

Etický kódex je morálne záväzný pre členov a dobrovoľníkov a primerane sa vzťahuje na ďalších spolupracovníkov, členov odborných hodnotiacich komisií, účastníkov podujatí AMAVET-u ako aj učiteľov - konzultantov žiackych projektov, ktorí sa do aktivít AMAVET-u zapájajú.

Čl. 2
Prvoradé sú deti a mládež

Členovia, dobrovoľníci, spolupracovníci AMAVET-u sa zaväzujú dodržiavať všeobecne známe a rešpektované morálne zásady správania založené na ľudských právach a dobrých mravoch. V duchu týchto ideových hodnôt sa členovia a dobrovoľníci riadia etickými princípmi, ktorými sú najmä čestnosť, zodpovednosť, slušnosť, poctivosť, spravodlivosť a pravdivosť, tolerancia, solidarita, ústretovosť, nediskriminácia.

Tí, ktorí pracujeme s deťmi a mládežou sa zaväzujeme:

- Správať sa k deťom, mládeži a ostatným dospelým členom s rešpektom.
- Dbať na bezpečnosť a zdravie detí a mládeže. Zodpovedne pristupovať k rizikám.

- Dodržiavať bezpečnostné predpisy a oboznamovať sa s ich aktualizáciami.
- Zapájať deti a mládež do rozhodovania so zohľadnením ich veku a vývojových špecifík, prihliadať a zaoberať sa ich pripomienkami.
- Podporovať blaho detí a mládeže, vytvárať pozitívne a bezpečné prostredie založené na dôvere.
- Usilovať sa o pozitívnu zmenu v životoch detí a dbať na to, aby sme im neuškodili.
- Rešpektovať individuálne hranice a potreby každého dieťaťa a dospelého.
- Rešpektovať jedinečnosť osobnosti a osobného príbehu každého.
- Nastavovať zodpovedne pravidlá na podujatiach AMAVET-u a sledovať ich dodržiavanie.
- Zasiahnuť v prípade ohrozenia dieťaťa alebo dospelého člena inými osobami.
- Spolupracovať so zákonnými zástupcami a informovať ich.
- Preukazovať pri svojom konaní individuálnu zodpovednosť. Preberať zodpovednosť za situácie, ktoré na podujatiach AMAVET-u vytvárame, myslieť na prevenciu pred ublížením.
- Konať vždy v súlade s etickými a morálnymi normami, zákonom, stanovami, organizačným poriadkom, organizačnými pokynmi, týmto Etickým kódexom a byť tak vhodným príkladom pre všetkých.
- Neprehliadať správanie dieťaťa alebo iného dospelého, ktorý šikanuje alebo ohrozuje seba a druhých.
- Zabezpečovať, aby deti a mládež v AMAVET-e boli chránené pred zanedbávaním a fyzickým, sexuálnym a emocionálnym poškodením, zneužívaním a násilím, ako aj pred manipuláciou a nátlakom, či zo strany jednotlivca alebo kolektívu.

Čl. 3

Vzájomný rešpekt a úcta

Členovia, dobrovoľníci, spolupracovníci, účastníci podujatí AMAVET-u sa zaväzujú:

- Mať úctu voči každému človeku a rešpektovať základné ľudské práva a slobody.
- Nedopúšťať sa a netolerovať žiadne fyzické a psychické násilie, aktívne vystupovať proti zneužívaniu, obťažovaniu, ponižovaniu, zosmiešňovaniu, šikanovaniu jednotlivcov alebo skupiny.
- Uznať, že tímová práca je dôležitá, vyžaduje si aktívnu spoluprácu s ostatnými a rešpektovanie ich názorov a hodnôt.
- Neznevažovať výsledky práce iných.
- Ctiť si slobodu slova a kritického myslenia.
- Nezneužívať úlohu člena, dobrovoľníka, spolupracovníka a potenciálne nerovného vzťahu s účastníkmi k napĺňaniu vlastného prospechu. Tento princíp sa zainteresovaní zaväzujú dodržiavať aj jeden mesiac po skončení podujatia a nebudú nadväzovať osobné vzťahy alebo osobné kontakty s účastníkmi podujatia bez upovedomenia rodiča alebo zákonného zástupcu nepĺnoletého dieťaťa.
- Vzájomne sa podporovať v odbornom rozvoji a raste. Využívať vedomosti a zručnosti skúsenejších a vlastné znalosti a zručnosti odovzdávať menej skúseným.
- V rámci organizácie otvorene zdieľať svoje pochybenia s cieľom, aby sa v budúcnosti neopakovali. Chybu vnímame ako príležitosť k učeniu a rastu.
- Svojim správaním šíriť dobré meno AMAVET-u.

Čl. 4

Práca na vedátorskom projekte

Od detí a účastníkov podujatí a súťaží AMAVET-u, ktorí tvoria vedátorský projekt očakávame, že budú dôsledne zastávať a dodržiavať etické pravidlá a štandardy vedeckej práce. Táto časť kódexu vychádza z "Ethics Statement" medzinárodnej súťaže pre mladých vedcov International Science and Engineering Fair. Patria sem najmä:

Integrita. Poctivosť, objektivita a vyhýbanie sa konfliktom záujmov sa očakáva v každej fáze vedátorskej práce. Projekt má odrážať nezávislý a originálny výskum uskutočnený autormi projektu.

Zákonnosť. Je nevyhnutné dodržiavať zákony a pravidlá platné v SR. Vedecké experimenty vyžadujúce schválenie podľa legislatívy musia mať povolenie príslušného úradu alebo etickej komisie.

Rešpektovanie dôvernosti a duševného vlastníctva. Dôverná komunikácia, ako aj patenty, autorské práva a iné formy duševného vlastníctva musia byť rešpektované. Nepublikované údaje, metódy alebo výsledky sa nesmú používať bez súhlasu autora a všetci, čo sa spolupodieľali na výskume musia byť priznaní.

Starostlivosť o životné prostredie. Za ochranu životného prostredia a jeho organizmov pred poškodením sú zodpovední autori projektu a zainteresovaní dospelí. Všetky projekty prinášajú určité riziko. Od každého sa očakáva, že rozpozná riziká, vyhodnotí ich, minimalizuje a v prípade potreby hľadá iné riešenie.

Starostlivosť o zvieratá. Dôrazne podporujeme používanie výskumných metód bez použitia zvierat a podporujeme deti a mládež, aby použili alternatívu k výskumu na zvieratách. Stavovcom je potrebné venovať náležitú starostlivosť a rešpekt. Medzi hlavné zásady používania zvierat vo výskume patria nasledujúce pravidlá "3R" nahradenie, redukcia, zjemnenie:

- **Nahradenie** znamená využitie iného, ako zvieracieho modelu (napr. počítačový model, program). Rovnako znamená nahradenie vnímavého zvieratá (najčastejšie stavovca) menej vnímavým (najčastejšie bezstavovcom, napr. červom, baktériou a pod.). Zahŕňa aj využitie buniek a bunkových kultúr.
- **Redukcia** znamená zníženie počtu zvierat bez toho, aby došlo k zníženiu alebo strate kvality potrebných informácií. Toto je možné dosiahnuť redukciami počtu ukazovateľov vhodným experimentálnym dizajnom, využitím geneticky homogénnych zvierat alebo zabezpečením prísnej kontroly podmienok počas experimentu.
- **Zjemnenie** znamená zmenu niektorých aspektov experimentu, ktoré vedú k zníženiu počtu alebo nahradeniu zvierat alebo k zníženiu bolesti, stresu a nepohody, ktoré môžu zvieratá pociťovať. Znamená napríklad stanovenie takeého ukončenia pokusu, aby sa čo najskôr predišlo spôsobeniu bolesti alebo nepohody.

Potenciálne nebezpečné biologické materiály. Za posúdenie a zdokumentovanie rizika a za bezpečnú manipuláciu s organizmami a materiálmi a ich likvidáciu zodpovedá autor a dospelí zapojení do projektu.

Priznanie zdrojov a citovanie. Povinnosťou autorov, nie len morálnou, ale aj zákonnou, je vo svojom projekte uviesť odkazy na všetky zdroje, ktoré autor

študoval alebo z nich priamo čerpal. V texte je nutnosť odlišiť svoje myšlienky od myšlienok iných autorov a to v podobe citácií alebo parafráz.

Plagiátorstvo, falšovanie, využitie alebo prezentácia práce iného autora ako vlastnej, umelá výroba dát a ich skresľovanie nie sú dovolené.

Projekty založené na podvode sa nekvalifikujú na účasť na partnerských podujatiach a iných súťažiach. AMAVET si vyhradzuje právo odobrať ocenenie projektu, o ktorom sa neskôr zistí, že bol vytvorený na základe podvodu a porušenia etického kódexu.

Čl. 5 **Hodnotenie projektov**

V tejto časti sú špecifikované etické a morálne hodnoty pri hodnotení vedátorských projektov detí a mládeže na súťažiach AMAVET-u. Hodnotiace kritériá vychádzajú z organizačného poriadku súťaže, ktorým sa riadi organizátor, odborná hodnotiacia komisia a súťažiaci.

Spravodlivosť a konflikt záujmov. Princíp spravodlivosti zahŕňa nestrannosť a rovnosť. Každý, kto sa zúčastňuje na hodnotení a kto môže byť v potenciálnom konflikte záujmov z dôvodu prepojenia na ktoréhokoľvek autora projektu, učiteľa, konzultanta, je povinný o tejto skutočnosti bezodkladne informovať predsedu hodnotiacej komisie a nezúčastniť sa procesu hodnotenia dotknutého projektu, pri ktorom by mohol konflikt záujmu existovať.

Konflikt záujmov vzniká aj vtedy, ak je ohrozené nestranné a objektívne vykonávanie funkcie hodnotiteľa z dôvodov zainteresovania rodinných príslušníkov, citových alebo pracovných vzťahov a záujmov s autorom, učiteľom alebo konzultantom projektu.

Diskrétnosť. Do vyhlásenia výsledkov súťaže hodnotiteľ neposkytuje žiadne informácie získané v priebehu procesu odborného hodnotenia alebo týkajúce sa samotného procesu odborného hodnotenia projektov. Podmienka mlčanlivosti sa rovnako vzťahuje pre všetky zúčastnené osoby zapojené do procesu odborného hodnotenia.

Spätná väzba. Odborný hodnotiteľ:

- posudzuje projekt komplexne po jeho prezentácii, počas ktorej autora/autorov vypočuje,
- dáva spätnú väzbu pre ďalší rozvoj autora/autorov a projektu,

- podporuje jeho vnútornú motiváciu k ďalšej práci, vedomostnému, ale i osobnému rastu.

Hodnotiteľ vyzdvihne v spätnej väzbe pozitíva projektu a objektívne upozorní na priestor, kde je možné dopracovať a rozvinúť projekt. Úlohou odborného hodnotiteľa je citlivo upozorniť na nedostatky a zároveň autora povzbudiť k ďalšej práci na projekte.

Čl. 6 **Záverečné ustanovenie**

Výkonný riaditeľ, resp. ním poverený zamestnanec alebo vedúci klubu je povinný oboznámiť s etickým kódexom členov, dobrovoľníkov, spolupracovníkov a účastníkov podujatí AMAVET-u, ktoré má v zodpovednosti.

Tento Etický kódex nadobúda platnosť a účinnosť dňom schválenia predsedníctvom AMAVET-u.

V Bratislave, 14. januára 2022

doc. JUDr. Marián Giba, PhD., predseda

prof. Ing. Jozef Ristvej, PhD. eMBA, člen predsedníctva

Ing. Gabriela Kukolová, riaditeľka a členka predsedníctva

Mgr. Mária Babinčáková, členka predsedníctva